

ระบบพรรคการเมือง

ระบบพรรคการเมืองของต่างประเทศ

• ระบบพรรคการเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา (สมบัติ อารังธัญวงศ์, ๒๕๕๕, น. ๓๑๘-๓๒๐)

ระบบพรรคการเมืองของสหรัฐอเมริกาเป็นแบบระบบสองพรรค ซึ่งประกอบด้วย พรรคเดโมแครตและพรรครีพับลิกันต่างผลัดกันเข้ามาบริหารประเทศ ผ่านกระบวนการเลือกตั้งฝ่ายบริหารที่เรียกว่า ประธานาธิบดี ระบบของสหรัฐอเมริกาจึงเป็นการเข้ามาบริหารประเทศแบบที่เรียกว่า “ผู้ชนะได้หมด” ซึ่งแตกต่างจากระบบพรรคการเมืองหลายพรรคในประเทศที่ใช้รูปแบบควบอำนาจ กล่าวคือ เมื่อมีพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งมิได้ชนะการเลือกตั้งแบบเด็ดขาดจะทำให้เกิดรัฐบาลผสมขึ้น โดยพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่รวมตัวกันได้เกินกว่ากึ่งหนึ่งจะเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล กรณีนี้อาจทำให้รัฐบาลผสมไม่ค่อยมีเสถียรภาพและเอกภาพในการบริหารประเทศ

รัฐบาลและนโยบายในการบริหารประเทศของสหรัฐอเมริกานั้นค่อนข้างมีความแน่นอนและมั่นคงเพราะถูกแบ่งเป็นสองพรรคใหญ่ดังกล่าว แต่บางครั้งอาจจะมีพรรคการเมืองที่สามขึ้นมาบริหารและมีผลต่อทางการเมืองได้เช่นกันแต่เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ในอดีต อาทิเช่น พรรคบูล มูส (Bull Moose) ของประธานาธิบดีธีโอดอร์ รูสเวลต์ พรรคอเมริกันอินดิเพนเดนท์ (American Independent) ของจอร์จ วอลล์ เลสซ์ (George Wallace) และพรรคเนชั่นแนลยูนิตี (National Unity) ของจอห์น แอนเดอร์สัน (John Anderson) เป็นต้น พรรคเหล่านี้มีบทบาทอย่างมากช่วงหนึ่งในทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาและสามารถสร้างอิทธิพลทางอ้อมแก่นโยบายหลักในการบริหารประเทศได้เช่นกัน

แม้ว่าระบบพรรคการเมืองของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันจะมีลักษณะเป็นระบบสองพรรคก็ตาม แต่ในความเป็นจริงนอกจากพรรคหลักสองพรรค คือ พรรคเดโมแครตและพรรครีพับลิกันแล้วสหรัฐอเมริกายังมีพรรคการเมืองอื่น ๆ อีกมากมาย แต่พรรคการเมืองเหล่านั้นมิได้มีบทบาทสำคัญในการบริหารประเทศของสหรัฐอเมริกาแต่อย่างใด บทบาทหลักจะมีลักษณะเป็นกลุ่มอุดมการณ์เพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีเสรีภาพในอุดมการณ์ทางการเมืองที่ต่างกันแต่ไม่ได้รับความนิยมนอกจากประชาชนส่วนใหญ่

• ระบบพรรคการเมืองของประเทศอังกฤษ

พรรคการเมืองต่าง ๆ ได้มีการปรับองค์กรภายหลังการปฏิรูประบบการเลือกตั้งในประเทศอังกฤษ เพื่อให้พรรคการเมืองเป็นองค์กรระดับชาตินอกรัฐสภา ที่มีตำแหน่งและเจ้าหน้าที่ประจำ ซึ่งในระยะแรกจะมีสาขาเฉพาะตามเมืองใหญ่ ๆ ต่อมาจึงมีการขยายสาขาไปยังเมืองเล็ก ๆ ตลอดจนเขตเลือกตั้งต่าง ๆ ในชนบท นักการเมืองฝ่ายอนุรักษนิยมของอังกฤษ ได้รวมตัวกันก่อตั้งสหภาพอนุรักษนิยมแห่งชาติและสมาคมรัฐธรรมนูญต่าง ๆ และมีการรวมศูนย์การบริหารจัดการขึ้นเป็นสำนักงานใหญ่ อันนำไปสู่ความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อปี ค.ศ. ๑๘๗๔ จึงส่งผลให้นักการเมืองฝ่ายเสรีนิยมหันมาดำเนินรอยตามด้วยการก่อตั้งสหพันธ์เสรีนิยมแห่งชาติ ซึ่งเป็นการรวมศูนย์องค์กรระดับท้องถิ่นต่างๆ ที่มีแนวความคิดแบบเสรีนิยมทั้งในอังกฤษและสกอตแลนด์ นอกจากนี้ ในสภาก็ได้มีการจัดองค์กรภายในเช่นเดียวกัน โดยการแบ่งกันเองในหมู่สมาชิกสภาเป็นกลุ่มย่อยต่าง ๆ และกิจกรรมของกลุ่มย่อยเหล่านี้จะอยู่ภายใต้การควบคุมของวิป (whip) ซึ่งจะแบ่งเป็นวิปฝ่ายรัฐบาลและวิปฝ่ายค้าน ซึ่งภายหลังการเลือกตั้งในปี ค.ศ. ๑๘๖๘ ทำให้เกิดระบบ

สองพรรคอย่างเต็มรูปแบบ โดยที่พรรคฝ่าย Whigs เดิมซึ่งได้ชื่อใหม่ว่าเป็นพวกเสรีนิยมได้เสียงข้างมากอย่างชัดเจนในสภา ในขณะที่ฝ่าย Tories ซึ่งได้ชื่อใหม่ตั้งแต่ช่วงต้นศตวรรษที่ ๑๙ ว่าเป็นฝ่าย Conservative หรือฝ่ายอนุรักษนิยม ซึ่งเพลี่ยงพล้ำต่อฝ่ายเสรีนิยมในการเลือกตั้ง ก็ได้มีการปรับนโยบายภายใต้การนำของ Disraeli เพื่อเป็นทางเลือกของประชาชน จนทำให้เกิดระบบสองพรรคการเมืองใหญ่ ที่เกือบจะมีลักษณะของการผลัดกันขึ้นมาเป็นรัฐบาลของพรรคใหญ่ทั้งสองพรรคในอังกฤษ ดังนั้น จึงสรุปทริเจนจากประสบการณ์ของประเทศอังกฤษว่าระบบการเลือกตั้งแบบที่ใช้ในประเทศอังกฤษนั้น เป็นระบบที่สามารถรักษาระบบสองพรรคที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไปได้ แต่ระบบดังกล่าวไม่สามารถสร้างจากพรรคเล็กพรรคน้อยให้เป็นระบบที่มีพรรคใหญ่สองพรรคได้ (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, ๒๕๕๕, น. ๙๔-๙๕)

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞